

* * **Anke's** Kerstrapport *
*

door T. Geertsema-Allema

DE herfststormen duren lang dit jaar. Vandaag, 23 December, drijven zij grauwe wolken voor zich uit van het Wad tot diep de polders in. Hagel en natte sneeuw jaagt over de landen.

In de school hangt de hele dag de benauwende damp van drogende kinderkleren. Wat zal men daaraan doen? Een deel van de kinderen komt langs de open polderwegen naar school en zij blijven zelden thuis, zij zouden dan immers in de slechte tijd wel weken aaneen kunnen thuisblijven. Voor enkelen onder hen, die van héél ver komen, bewaart meester een paar droge kousen in de kast. Voor als het water in de klompen staat en de gloeiende kachel helemaal te kort schiet.

Die buikige salamander achter in het lokaal lijkt anders net een grote, spinnende poes, zo snort hij.

Meester kijkt door het raam schuin naar boven, waar hij nog net de torenklok kan zien. 't Is op slag van drieën, het wordt tijd om de rapporten uit te delen. De kinderen verwachten dit, er is een beetje onrust in de klas. Er wordt vaker dan anders een boek verschoven en er is wat meer rumoer van voeten, die moeilijk op dezelfde plaats kunnen blijven.

„Geen prettig karwei,” denkt meester. „Je moet altijd kinderen teleurstellen,” die toch goed hun best hebben gedaan. Nu dat geval weer met Anke Boersma.”

Hij kijkt nog eens door het raam en dan over een rij kinderhoofden heen naar Anke's blonde krullebol op de achterste bank. „Een flinke meid anders. We zullen allebei door een zure appel heen moeten bijten, zij en ik, maar de grootste klui is voor haar. Jammer!”

In de schoolvergadering is lang en ernstig gesproken over Anke Boersma, die met September voorwaardelijk is overgegaan naar de zesde klas. En nu gaat het niet met haar, hoe meester en zij ook te zamen hun best doen. Het zal tobben blijven gedurende de laatste schooljaren als ze nu niet teruggaat naar de vijfde klas. En dus is het verstandig, haar wel terug te laten gaan.

„Pennen neerleggen,” zegt meester. Het bevel wordt dadelijk opgevolgd en dan is het muisstil in de banken. Meester reikt een voor een de rapporten over: met een complimentje of een aanmoediging hier en een afkeuring daar.

„Anke, m'n fanke* —” Hij probeert z'n stem opgewekt te doen klinken bij het rijmpje, alsof het helemaal niet erg is, wat hij nu gaat zeggen. Maar dat lukt toch niet bijzonder. „Jou heb ik nog iets te vertellen en ik wil dat doen voor de hele klas, dan weten we het dadelijk allemaal en dan wordt er verder maar zo weinig mogelijk over gepraat. Want het is niet prettig, voor jou niet en voor ons allemaal niet. Toch is het zo het allerbeste,

*) fanke — famke (Fries) = meisje.

je raadt misschien wel, wat ik bedoel. . .” Meester praat nog door, doch Anke hoort er niet veel meer van. Ze heeft het geraden, ze heeft het allang geweten, al dagen, al weken, als het niet wou met de sommen en als ze steeds meer fouten maakte in het taalwerk. Ze gaat terug naar de vijfde. Ze voelt zich een beetje koud en klam worden, ze verroert zich niet.

„Met zingen kunnen we je hier niet missen,” zegt meester. „En met handwerken blijf je ook in de zesde klas, de juffrouw gaf je een negen, daar zal moeder wel blij mee zijn.”

Een schokje gaat er door Anke's stille lijf. Moeder zal blij zijn — och — moeder, die er juist zo naar verlangt, dat ze het volgende jaar van school zal gaan. Daar weet meester natuurlijk niet van. De andere kinderen kijken verstolen naar Anke, maar er is niet veel aan haar te zien. „Ze neemt het nogal kalm op, ze verwachtte het wel,” denkt meester.

„Je komt met ons kuieren in het vrije kwartier, hoor,” fluistert Boukje Bakker, die naast haar zit. „Je hoeft niet met de kleinen.”

Anke hoort medelijden in Boukjes stem. En dat drijft haar bloed ineens omhoog, ze wordt vuurrood en het voelt heet achter haar oogleden.

Niet schreien, niet schreien. Er moet „krüch” in je zitten, zegt vader dikwijls. Nu, ze wil wel dapper zijn, daar kan vader van op aan.

Gerrit Buwalda draait zijn gezicht naar haar toe en grijnst. Ze mag dien Gerrit niet, het is geen aardige jongen. Nu grijnst hij tegen haar. Maar hij zal er geen plezier van hebben, hij vooral niet. Met een rukje gooit ze haar hoofd achterover, schudt haar blonde krullen eens, kijkt de klas rond naar alle kinderen, naar meester, en — glimlacht.

„Mooi zo,” denkt meester.

Als de school uitgaat, trekt Anke haar kleine broertje Jelle uit de eerste klas z'n jasje aan, bindt een warme doek om zijn oren en zoekt zijn wantjes uit de jaszakken. Dat gebeurt zo elke dag, ze behoeft er haar gedachten niet bij te hebben. Dan stappen ze samen het dorp in naar het winkeltje van oude Wijke om meel en rijst voor moeder. „Eet jij ze maar op,” zegt Anke tegen Jelle, als ze beiden een balletje toe krijgen.

Kleine Jelle kijkt verwonderd. Lust Anke het niet? Is ze ziek? „Zeker misselijk,” denkt hij. „Dan lust je geen balletjes.” Dat heeft hij laatst zelf ook zo gehad, toen hij zulke erge koude handen en voeten had gekregen op weg naar school. Maar nu komen ze net bij de warme kachel vandaan, dat is toch wel vreemd.

Even later zijn ze buiten het dorp. „Oei-oei!” zegt de wind rond de laatste huisjes. Jelle raakt er haast door van de been. Maar Anke merkt daar niets van. Jelle gaat dicht naast haar lopen en steekt zijn hand naar haar uit, maar als Anke ook dat niet merkt, steekt hij hem mismoedig in zijn zak. 't Is naar weer, en thuis is nog zo ver. De witte schuimkoppen van het water komen recht op hen toe, het water spat telkens hoog op tegen de wallekant, vuile schuimsligten liggen in het verdorde gras. Maar de berm is hier breed, het water bereikt de weg niet. Straks bij de opvaart van Tergracht, daar is het oppassen. Het is zo koud, als je een flap water in de klompen krijgt.

De storm drijft blauwgrijze wolken voor zich uit. Hier en daar lijken ze zwart, het wordt er helemaal donker van. En vóór deze wolken uit jachten koppels krijsende meeuwen en zoeken een goed heenkomen. Zij zwermen neer in de greide achter de populierenwal van Tergracht, het land lijkt

ineens als wit besneeuwd. Daar vallen de eerste hagelstenen, wit, groot, koud en vooral — hard. Steenhard, als er zo'n storm achter zit. Storm en hagel kennen geen medelijden, ze slaan en striemen. De beide kinderen lopen diep voorovergebogen, zij zetten de klompen met harde klappen neer.

Waarom loopt Anke nu zo hard ?

Anke vooral heeft geducht de stap er onder, kleine Jelle probeert af en toe een sukkeldrafje om haar bij te houden. Waarom loopt Anke nu zo hard ? Ze komen immers toch niet thuis voor de bui op het ergst is. Hij hijgt er al van.

„Toe maar, toe maar,” denkt Anke. Wat kan het allemaal schelen ? Wat zullen vader en moeder straks zeggen ?

van hun leuke bloemetjes-tafelkleed, wat ze verleden jaar van Grootmoeder kregen.

„Zou Grootmoeder dat wel goed vinden ?” vroeg Lieske weifelend, maar Moeder dacht stellig van wel. Peter zou het straks in de kist timmeren, dan werd het een enig wiegje. Toen namen ze drie van de vier kussens van de kinderkamer, die pasten daar naast elkaar precies als een matrasje in. En het vierde, dat kleintje, gebruikten ze als hoofdkussentje. Moeder zocht nog meer kleertjes van Arendje bij elkaar en Let liep het hele huis door om te kijken of er niet ergens een kastje was voor de kleertjes.

„Maar wil je dat wel missen ?” vroeg Moeder verbaasd, toen ze met haar eigen boekenrekje aan kwam dragen.

En Lieske bond haar nieuwe roze haarstrik aan het hengel.

„O jawel,” knikte ze ijverig en Peter zei dadelijk, dat Let's boeken dan wel bij hem in het kastje mochten staan.

„Zou Arendje wel een speelgoedje willen geven ?” vroeg Lieske.

„Natuurlijk !” riepen ze in koor, „dat vindt hij best,” en ze namen die leuke rammelaar, die precies zo klonk als Zwitsersche koeienbellen. Arendje was daar nog wat klein voor, maar zelfs Peter en Let rammelden er nog graag mee, omdat dat zo enig klonk. En toen ineens gaf Lieske haar lieve kleine beertje, waarmee ze nog altijd slapen ging.

Peter diepte uit de kelder een oud bloemenmandje op.

„Waar is dat voor ?” vroegen de zusjes nieuwsgierig.

„Nou, voor poeier en zulk spul, zei Peter en Moeder vond dat een prachtidee. Ze deed er een nieuwe bus poeder in en een pak watten en Arendje's speldenkussen met bijna alle spelden er op. En Lieske bond haar nieuwe roze haarstrik aan het hengel en Let, Let gaf na lange aarzeling, maar toen toch graag, het haarborsteltje, wat vroeger voor haar zelf en nu voor haar mooie pop met echte haren werd gebruikt.

Maar later, als het weer bedaart en als ze moe en koud hand in hand voortstappen in de donkere winteravond op het laatste stukje weg naar huis, dan komt toch weer telkens de kwellende vraag : wat zullen vader en moeder zeggen ?

De storm weet van geen ophouden die avond. Het kleine huis is vol van zijn daverend geweld, de lamp schommelt voortdurend boven de tafel heen en weer en de kleine pop in zijn wieg wordt er onrustig van. Jelle speelt met een oude hamer, een plankje en een paar spijkers op de vloer, blij en tevreden, omdat de storm in moeders warme kamer niet komen kan. Vader heeft zijn pijp aangestoken, terwijl hij zijn lange benen om de kachel strekt en moeder stopt een kous.

Anke zit stil te breien. Och, wat is toch alles naar en wat huilt die wind akelig. Ze heeft niets gezegd van het rapport, dat nog in haar mantelzak zit. Ze durft niet. Maar de avond is al gauw om en dan kan ze niet meer wachten want morgen moet het mee terug.

Ineens laat ze het breiwerk uit haar handen glijden, haar hoofd zakt voorover op de tafel en ze begint luid te scheien.

Vader en moeder kijken heel verbaasd. „Maar Anke !” Jelle komt verschrikt dicht bij vader staan en de kleine pop wordt dadelijk aangestoken en zet een keel op van belang. Moeder neemt het kleine ding maar gauw uit de wieg, één huilpartij is waarlijk genoeg.

„Wat scheelt er toch aan, Anke ?”

Nu komt met horten en stoten het hoge woord er uit. Vader en moeder horen er raar van op. Wat nu, is Anke dom, hun flinke Anke ? Kan zij niet meedoen met andere kinderen van haar leeftijd ? Maar dat is toch niet waar.

„Ze breit sokken voor vader van haar zesde jaar af,” denkt moeder. „En ik durf best een hele dag de huishouding en de kleine kinderen aan haar toevertrouwen.”

„Waar is je rapport ?” vraagt vader. En als Anke het heeft gehaald, bestudeert hij het aandachtig. Moeder kijkt mee over zijn schouder heen. Taal : 4, rekenen : 3, dat staat er. Die twee kleine, zwarte cijfers zeggen, dat hun Anke dom is. Het is haast niet te geloven.

Daar komen oude herinneringen naar vader toe. „Waar zijn die sommen van, Anke ? Van procenten, en van A en B op een lange weg ? Of zijn het sommen met een boel cijfers en een lange staart, die altijd in de war raakt ? En de taal, is dat van dt en zo ?”

Nu is het Anke's beurt om verbaasd te kijken, haar snikken bedaren. Weet vader dan toch meer van de schooldingen af dan zij meent ? „Dat is het allemaal,” knikt ze, „en 't is zo moeilijk.”

Vader glimlacht, ja waarlijk, vader lacht.

„Daar was ik ook lang geen held in vroeger op school, dat weet ik nog best,” zegt hij. „Ik was toen al meer mans bij de paarden en de koeien of op het land.”

Nu haalt moeder verlicht adem. Als vader daar ook niet mee overweg kon vroeger, als Anke dus op vader lijkt, dan zal het nog best schikken met haar. Want zou er wel één mens in de hele streek zijn, die vader niet flink vindt ? Vast niet een, hoor ! Vader behoeft nooit om werk te vragen, alle boeren willen hem graag hebben op de plaats en op het land. En velen kunnen de

weg naar hun huisje vinden, als ze met iets van hun werk of met iets uit hun leven geen raad weten. Nooit gaat iemand zonder raad of hulp weer weg. Nee, als Anke net wordt als vader, dan vindt moeder die twee zwarte cijfertjes niet zo erg.

Anke kan er nog niet goed bij, dat vader en moeder niet boos en verdrietig zijn, zoals zij heeft verwacht. „Maar nu kan moeder immers 't volgend jaar niet naar den boer,” zegt ze aarzelend.

Wel, wel, heeft het kind daarover geprakkiseerd? Dat is vader een beetje te erg. Ze is toch werkelijk te jong om grote-mensen-zorgen te hebben. En evenals hij voor veel grote mensen moeilijkheden heeft opgelost, zo vindt hij nu ook dadelijk voor Anke een uitweg.

„Maar famke, dat je een jaar langer naar school moet, dat is immers een groot geluk bij een ongeluk. Want wat zou er van onz' Jelle worden, als hij alleen naar school moest. Denk eens aan, in een weer als vandaag. Ik zou het nooit vertrouwen, hoor, als jij niet bij hem was.”

Daar fleurt Anke's gezicht nu helemaal van op. Wat heeft vader dat goed bedacht. Dat is immers waar ook, Jelle kan haar nog lang niet missen. Ze ziet hem weer staan als vanavond, midden in het noodweer, zo klein en zo hulpeloos. Wat zou er met hem gebeurd zijn, als zij er toen niet geweest was? Ze moet er niet aan denken. Nee, nee, dan maar een jaar langer en weer bij de kleintjes zitten. Dat is niet prettig, maar ze heeft het er voor over. Ze zou geen ogenblik rust hebben in huis, als ze Jelle in zulk weer alleen op weg wist.

Moeder kijkt op de klok. „Ik zou ons eten haast vergeten,” zegt ze. „'t Is al laat. Nier Anke, pak aan.” Ze legt de kleine pop op Anke's schoot. Die lacht tegen haar en hij grijpt naar haar krullen. Net als vanavond met Jelle tegen het hek voelt Anke zich helemaal warm worden van binnen. Lieve, kleine pop!

„Zal Anke een mooi versje voor pop zingen?” vraagt ze zacht. „Guu,” kraait het kleine ding. Verstaat hij haar? Nee, dat niet natuurlijk, maar het is zeker, dat hij o zo graag haar lieve stem hoort. Ze kan er hem altijd zoet mee houden.

En Anke zingt voor hem het mooie wiegelied van de zeemansvrouw, dat de Friese kinderen niet op school leren, maar thuis en dan in hun eigen taal.

Sliep sêft, myn berntsje, ei slomje sa swiet,
Heit is dêr buten op 't skolp'rige wiet.
Swalkjend yn rein en wyn
Dreau er fier wei.
Sliep sêft, myn berntsje, mem is dy nei.*)

(Vertaling)

Slaap zacht, mijn kindje, sluimer zoet,
Vader is daar buiten op 't kolkende water.
Zwalkend in regen en wind
Dreef hij ver weg.
Slaap zacht, mijn kindje, moeder is bij je.

Wie had nu gedacht, dat vanavond alles nog zo goed zou worden? Anke zelf zeker niet. Het is haar zo ruim en zo licht, als ze een poosje later in de

*) Widzesang fen 't Sémanswûf. — P. J. Troelstra.

„Lieve kleine pop”...

bedstee onder de trap gaat slapen. De wind giert nog om het huis, maar dat klinkt nu niet akelig meer. Morgen nog naar school en dan is het Kerstmis.

Na de feestdagen mag ze beginnen aan het Zondagse truitje voor de kleine pop. Moeder heeft de wol al gekocht, lichtblauw, wat zal dat hem mooi staan.

Zo ervaart Anke na het slechte kerstrapport nog ware Kerstvreugde en — vrede. Er is in haar zoveel van de dienende liefde, waarvan het Kerstfeest getuigt. Daar komt het van.